

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

Den 19. december 2017

Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 49 (Alm. del) af 1. november 2017 stillet efter ønske fra Pelle Dragsted (EL)

Spørgsmål

Vil ministeren i forlængelse af svaret på FIU alm. del – spørgsmål 604 (2016-17) i tabel oplyse, hvordan forventningerne til øget uddannelsesstilbøjelighed som resultat af politiske initiativer konkret har påvirket hver enkelt af de mellemfristede fremskrivninger siden 2006, herunder, hvorvidt den øgede uddannelsesstilbøjelighed har medført et øget eller reduceret arbejdsudbud og beskæftigelse, og den følgende betydning for strukturelle saldo og statens indtægter, samt samfundets velstand indenfor den mellemfristede periode?

Svar

I *Aftale om udmøntning af Globaliseringspuljen*, 2006, blev der fastsat mål for, hvor store andele af en ungdomsårgang, der skulle opnå givne uddannelsesniveauer. Der blev i aftalen desuden afsat midler til finansiering af et højere uddannelsesomfang. Målene var bl.a., at mindst 95 pct. af en ungdomsårgang skulle gennemføre en ungdomsuddannelse i 2015, og at mindst 50 pct. af en ungdomsårgang skulle gennemføre en videregående uddannelse i 2015. Disse mål blev indregnet i de mellemfristede fremskrivninger for dansk økonomi, jf. *tabel 1*.

Med regeringsskiftet i 2011 blev der fastsat såkaldte skærpede uddannelsesmål i 2020. Målet for andelen af ungdomsårgang, der skulle gennemføre mindst en ungdomsuddannelse blev fastholdt på 95 pct., mens målet for de videregående uddannelser blev hævet fra 50 pct. til 60 pct. af en ungdomsårgang. Desuden blev der fastsat et selvstændigt mål for, at mindst 25 pct. af en ungdomsårgang skulle gennemføre en lang videregående uddannelse i 2020.

I *Danmarks Konvergensprogram*, 2013, blev de skærpede uddannelsesmålsætninger indarbejdet, dog blev den faktiske uddannelsesadfærd lagt til grund for andelen af en ungdomsårgang der gennemfører en videregående uddannelse, idet den faktiske uddannelsesadfærd var højere end målsætningerne. De økonomiske virkninger af målsætningerne er grundigt beskrevet i *Finansredegørelse 2014*, s. 274-280.

Siden regeringsskiftet i 2015 er den faktiske uddannelsesadfærd lagt til grund i de mellemfristede fremskrivninger. Det skal ses i lyset af, at regeringen har valgt ikke at videreføre de kvantitative uddannelsesmål. De hidtidige kvantitative mål er stort

set indfriet. I forhold til andelen der gennemfører en videregående uddannelse, herunder også en lang videregående uddannelse, ligger den aktuelle uddannelsesadfærd over de tidligere fastlagte uddannelsesmål. I stedet ligger regeringens fokus på kvaliteten i uddannelserne, herunder på at styrke koblingen mellem uddannelserne og arbejdsmarkedet.

Tabel 1

Andel af en ungdomsårgang, som forventes at opnå et givent uddannelsesniveau – mål og adfærd i udvalgte mellemfristede fremskrivninger 2006-2016

	2006	KP2011	KP2012	KP2013	DK2025 (2016)
	(Mål: 2015)	(Mål: 2015)	(Adfærd)	(Mål: 2020)	(Adfærd)
Pct.					
Ungdomsuddannelse	95	95	95	95	93
Videregående uddannelse	50	50	54	60	62
Lang videregående uddannelse ¹⁾			24	27	28

Anm.: Der var ikke uddannelsesmål for andelen af en ungdomsårgang, der skulle gennemføre en lang videregående uddannelse for regeringsskiftet i 2011.

Kilde: Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen, 2006, Danmarks Konvergensprogram 2011-2013, og DK 2025 – Et stærkere Danmark.

I de seneste 10 år er uddannelsesomfanget blandt de unge steget markant. Det gør sig gældende både for ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser. Det kan illustreres af den fremskrevne uddannelsesadfærd i UNI-C's profilmodel, der viser de 15-åriges uddannelsesniveau målt 25 år efter afslutningen af 9. klasse givet den observerede uddannelsesadfærd for ældre årgange i det pågældende år, *jf. tabel 2*. Det var også denne opgørelsesmetode, der lå til grund for de før omtalte uddannelsesmål. Det bemærkes, at der grundet forskelle i opgørelsesmetoder kan være små forskelle mellem UNI-Cs profilmodel og DREAMs uddannelsesfremskrivninger, som ligger til grund for Finansministeriets mellemfristede fremskrivninger.

Tabel 2

Andel af en ungdomsårgang, der forventes at opnå forskellige uddannelser (UNI-C Profilmodel)

	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pct.								
Ungdomsuddannelse	85,9	85,7	91,2	92,8	93,2	93,1	93,0	92,2
Videregående uddannelse	48,6	48,0	56,8	60,6	62,0	62,3	62,1	61,5
Lang videregående uddannelse	18,2	19,3	24,1	27,2	29,0	29,3	28,4	26,6

Anm.: Tallene viser en fremskrivning af de 15-åriges uddannelsesniveau målt 25 år efter afslutningen på 9. klasse (dvs. ved 40 års-alderen), såfremt de 15-årige følger den observerede uddannelsesadfærd (tilgangs-, frafalds- og gennemførelsessandsynligheder) for de ældre årgange i det pågældende år.

Kilde: UNI-C (profilmodel), 2017.

Uddannelsesomfanget – målt ved en ungdomsårgangs forventede uddannelsesniveau – er navnlig steget i årene efter finanskrisen, hvilket i nogen grad kan afspejle forringede beskæftigelsesmuligheder. Det vurderes imidlertid, at der primært er sket et strukturelt løft i uddannelsesomfanget. Ifølge UNI-Cs profilmodel 2017, hvor datagrundlaget dækker 2015, er uddannelsesomfanget også kun faldet beskedent under de seneste års konjunkturfremgang, *jf. tabel 2*.

Det er vanskeligt at vurdere, i hvor høj grad de politisk besluttede uddannelsesmål har påvirket uddannelsesadfærden. Indarbejdelsen af uddannelsesmålene og den højere uddannelsesadfærd i de mellemfristede fremskrivninger har imidlertid sikret, at der i den finanspolitiske planlægning er taget højde for et stigende uddannelsesomfang, der på kort sigt vil svække de offentlige finanser i form af højere udgifter til uddannelse og SU-stipendier, samt et lavere arbejdsudbud under uddannelse.

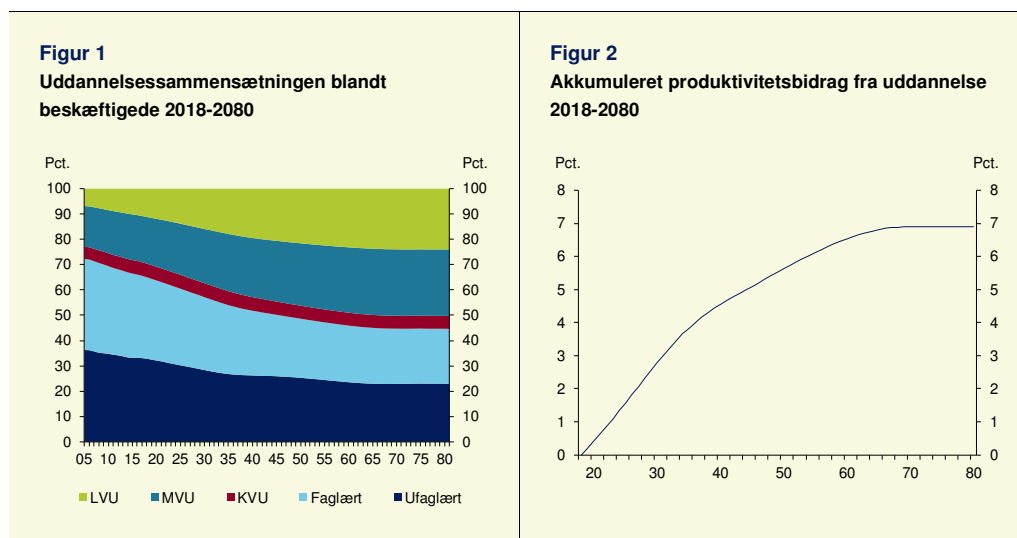
Selvom et stigende uddannelsesomfang på kort sigt svækker de offentlige finanser, vil det på lang sigt omtrent blive opvejet af et højere beskæftigelsesniveau. Det skyldes, at et stigende uddannelsesomfang gradvist vil øge arbejdsudbuddet, fordi arbejdsudbuddet generelt er stigende med uddannelsesniveaet. Overordnet set er investeringer i relevant uddannelse en god investering for samfundet, men et stigende uddannelsesomfang vil ikke styrke de offentlige finanser.

Med den nuværende uddannelsesadfærd vil uddannelsessammensætningen blandt de beskæftigede gradvist ændre sig. En større andel af de beskæftigede vil med tiden have en videregående uddannelse, mens en faldende andel vil være ufaglært eller faglært, *jf. figur 1*.

Samfundets velstand – målt ved strukturelt BNP – vil blive påvirket af et højere uddannelsesomfang dels i form af et højere arbejdsudbud på langt sigt, som nævnt ovenfor, og dels i form af højere produktivitet. Det sidste skyldes, at lønafkastet generelt er stigende med uddannelsens længde, hvilket afspejler højere produktivitet.

I den mellemfristede fremskrivning *2025-grundforløb uden nye tiltag, Vækst og velstand 2025*, 2017, skønnes det akkumulerede produktivitetsbidrag fra et stigende uddannelsesniveau blandt de beskæftigede til knap 7 pct. af BNP frem mod 2080, *jf. figur 2*. Det indebærer et gennemsnitligt årligt produktivitetsbidrag på 0-0,1 pct. i perioden 2018-2080.

De beskæftigedes stigende uddannelsesniveau – og dermed stigende produktivitet – gør sig først og fremmest gældende frem mod 2065. I årene derefter er det stigende uddannelsesomfang blandt unge i høj grad afspejlet i de beskæftigedes uddannelsessammensætning.

Kilde: Danmarks Statistik, DREAM og egne beregninger.

Det skal bemærkes, at stigende produktivitet øger samfundets velstand, men i udgangspunktet er omtrent neutral for de offentlige finanser. Det skyldes, at stigende skatteindtægter i vidt omfang modsvares af højere offentlige udgifter til løn og indkomstoverførsler, da disse følger løn- og produktivetsudviklingen.

Med venlig hilsen

Kristian Jensen
Finansminister